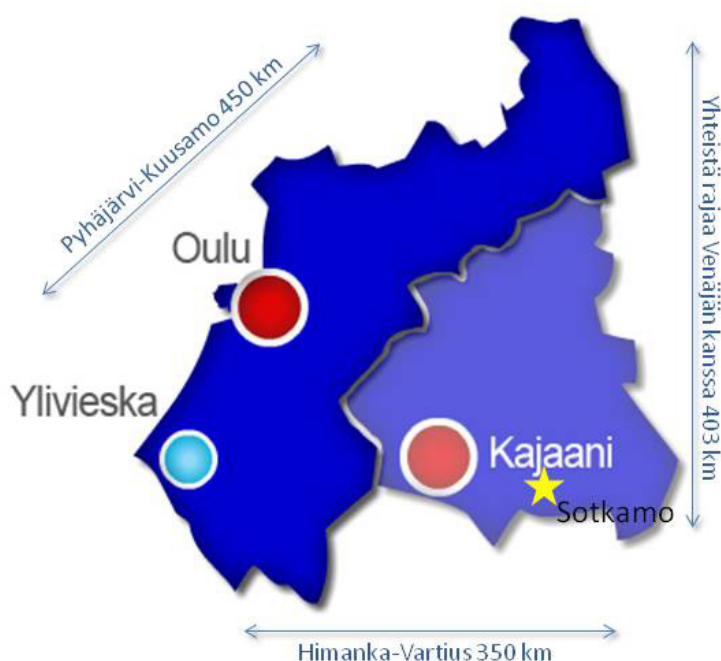


Aluevastaavan kotitoimistopilotti 2012

Kokemukset ja kehittämis ehdotukset

ASKO PÖYHÖNEN, JARKKO PIRINEN, KEIJO PULKKINEN, TONI TOLONEN



Lähtökohtia

Tässä raportissa käsitellään tähän mennessä saatuja kokemuksia sekä tulevaisuuden kehittämismahdollisuuksia "kotitoimiston" hyödyntämisestä aluevastaavien työssä. Kotitoimistolla tarkoitetaan tässä yhteydessä aluevastaavan kotiasunnon käyttöä työtehtävien hoitoon. Aluevastaavan kotitoimistopilotti käynnistyi vuoden 2012 alussa ja siihen osallistui Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen aluevastaava Asko Pöyhönen. Hän aloitti uutena aluevastaavana vuoden 2011 lopulla, sijoituspaikaksi päätettiin Sotkamo ja vastuulle Kuhmon sekä Kajaanin urakka-alueet.

Piloinnin käynnistyessä sovittiin, että sen kokemuksista raportoidaan vuoden 2012 lopussa. Raportointia hyödyntävät oman yksikön ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen lisäksi ELY-keskusten valtakunnallinen hoidon verkko ja Työ- ja elinkeinoministeriö (TEM) kenttätöiden kehittämisen näkökulmasta.



Näkymä kotitoimistosta.

Pilotin tavoitteet

Ensisijaisena tavoitteena on ollut uusien tehokkaampien ja joustavimpien toimintamallien löytäminen. Mahdollisina saavutettavina hyötyinä nähtiin

- kustannushyödyt tilojen käytön kautta
- ajankäytölliset hyödyt matkojen lyhentyessä
- onnistuessaan tehokas toimintatapa, jossa aikaa ja energiaa ei mene hukkaan

Pilottiin liittyi yhtenä kiinteänä osana myös tietoteknisien mahdollisuuksien kehittäminen ja testaaminen. Tautalla on kiinnostus selvittää kuinka työn tekeminen onnistuu nykyisen tekniikan avulla ilman kiinteää toimistoa.

Kotitoimiston käyttöön siirtymisen lähtökohtana on työntekijän vapaaehtoisuus uuteen toimintatapaan. Lisäksi tarvittaessa on työntekijällä oltava mahdollisuus siirtyä takaisin "kiinteään" toimistoon esimerkiksi elämäntilanteiden muuttuessa.

Pilotoinnin suunnittelu

Aluevastaavan tehtävät vaihtelevat sen mukaan minkä laajuinen ja vaativuustasollinen urakka-alue on kyseessä. Normaaliin aluevastaavatoimintaan sisältyy seuraavat tehtäväkokonaisuudet

- päätehtävänä hoidon ja ylläpidon alueurakan valvonta
- viranomais- ja asiakaspalvelutehtäviä
- toimiminen liikennevastuualueen "etähenkilönä" lähellä alueensa tieverkkoa

Aluevastaavan tehtävässä keskeisiä yhteydenpitotahoja ovat hoidon urakoitsija, muut tienpidon urakoitsijat, oma ELY:n liikennevastuualue ja tienkäyttäjät sekä sidosryhmät. Suoria tienkäyttäjä- ja sidosryhmäyhteydenottoja on nykyään vähän. Kyseinen yhteydenpito keskittyy asiakaspalvelukeskuksen hoitoon esimerkiksi Tienkäyttäjän linjan 0200-2100 kautta.

Pilotoinnin suunnitteluvaiheessa käytiin aluevastaavan toimistovaihtoehtoina läpi Kainuun ELY-keskus Kajaanissa, maastossa omat tilat, leasing-auto liikkuvana toimistona sekä kotitoimisto. Aluevastaavan toiminnan kannalta parhaana vaihtoehtona todettiin sijoittuminen keskelle toiminta-alueetta, jolloin "turha" matkustaminen saadaan mahdollisimman vähäiseksi.

Vuoden 2011 lopulla keskusteluun nousi mahdollisuus luopua erikseen vuokratusta toimitilasta ja perustaa "tuki-kohta" kotitoimistona. Tuolloin painotettiin ettei kyse ole etätyöstä vaan siitä onko kentällä oleva toimisto kotona vai erillisessä toimitilassa. Kotitoimiston mahdollistavina edellytyksinä todettiin mm

- vapaaehtoisuus ao. henkilöltä
- sopivat tilat kotona
- selkeitä pelisääntöjä mm. toimintatavasta, kustannuksista ja tietoliikenneyhteyksistä
- materiaalien sähköistä käyttöä - myös mobiilisti
- ao. henkilön valmiutta teknologioiden hyödyntämiseen sopimusmateriaalien oltava sähköisessä muodossa
- taustamateriaalien, erilaisten suunnitteluohjeiden ja standardien oltava sähköisessä muodossa
- tarvittaessa tapaamis- ja kokoustiloja järjestyy esim. TE-toimistoista, kuntien virastotaloilta tai ELY-keskuksen tiloista

Pilotin suunnitteluvaiheessa arvioitiin kotitoimiston mahdollisia riskejä. Esiin nousivat mm. työ- ja vapaa-ajan sekoittuminen, pelisääntöjen puutteiden johtaminen huonoon työilmapiiriin, tiedon hallinta, tietoturva sekä sähköisen toimintamallin toimivuus.

Tietohallinnon näkökulmasta ELY-keskusten tietohallintoyksikkö kävi kotitoimistokonseptia läpi eikä nähnyt siinä tietohallinnon kannalta isoja ongelmia. Tietohallinnon työstämä "tekninen" linjaus etätyöstä tuki myös esitystä "kotikonttorien" perustamisesta.

ELY-keskuksissa käyttöön otettava uusi etätyöratkaisu sopii oikein hyvin kotitoimistokäyttöön. Uusi etätyöratkaisu mahdollistaa kutakuinkin kaikkien palvelujen saavuttamisen turvallisesti myös julkisen internetin yli. Työnantajan kustantama tietoliikenneyhteys on tarkoitettu nimenomaan työtehtävien hoitoon. Työasemaa, jota



Kotitoimiston käyttö edellyttää ao. henkilön valmiutta teknologioiden hyödyntämiseen.

käytetään työtehtävien hoitoon, ei saa luovuttaa muiden perheenjäsenien käyttöön.

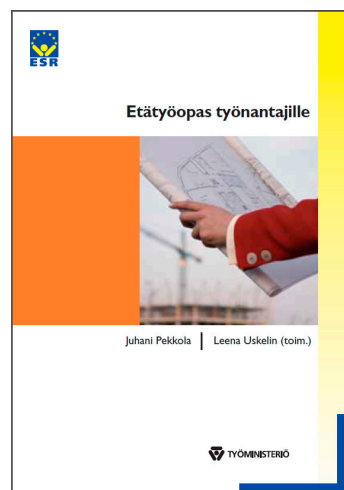
Ylipäättään kotitoimistoissa on huomioitava erityisesti tietoaineiston tietoturvallinen säilyttäminen. Kotitoimistoon voidaan hankkia nykyiseen videoneuvottelujärjestelmään sopiva tietopalvelu, jolla kotitoimistossa työskentelevä voi osallistua videokokouksiin.

Etätyöstä yleensä

Kuten aiemmin todettiin **tässä kotitoimistopilotissa ei ole kyse varsinaisesta etätyökokeilusta, vaan siitä, että erillisen maastossa sijaitsevan toimiston sijaan hyödynnetään kotitoimistoa.** Työn tekemisessä on kuitenkin paljon etätyön ominaisuuksia. Yleisesti etätyöllä tarkoitetaan työnteon mallia, jossa työ tehdään osittain tai kokonaan työpaikan ulkopuolella. Etätyötä tehdään yleisesti kotona, mutta myös muiden tilojen hyödyntäminen on mahdollista. Olennaista etätyölle on se, että kaikki työssä tarvittava materiaali on mahdollista saada sähköisessä muodossa tietoliikenneyhteyksien yli.

Etätyö perustuu luottamuksen ja vastuun tasapainoiseen suhteeseen. Se mahdollistaa vapauksia, joita ei tavanomaiseen työtilanteeseen käytännössä liity. Työntekijälle annettu luottamus ja vastuu, jotka liittyvät olennaisesti etätyöhön, tyypillisesti vahvistavat hänen sitoutumistaan työhön. Tämä puolestaan näkyy työnantajalle työn tehokkuuden tai tuottavuuden parantumisena. Työntekijälle hyötyjä ovat mm. työmatkojen lyhentyminen sekä työn ja arjen velvoitteiden parempi yhteensovittaminen.

Etätyössä on myös omat haasteensa. On erittäin tärkeää, että tietoliikenneyhteydet työntekijän ja työpaikan välillä toimivat moitteettomasti. Myös työn sosiaalinen aspekti on otettava huomioon. Jos etätyön toteuttamista ei



Työministeriö on laatinut etätyöoppaan työnantajille

ole suunniteltu huolellisesti, voivat työntekijän sosiaalinen kanssakäyminen sekä kontaktit heikentyä. Etätyö saattaa myös hämärtää työn ja vapaa-ajan rajoja, joten on tärkeää että työntekijä kykenee asettamaan itselleen selvät pelisäännöt.

Varusteet ja laitteet

Kotitoimistoon liittyvien varusteiden ja laitteiden osalta sovittiin pilotoinnissa seuraava vastuuajako

Työnantaja järjestää:

- Työpöydän, tuolin ja yhden "toimistokaapin"
- Salkkutietokoneen, tulostimen/skannerin, älypuhelimien
- Taulu-PC:n eli tabletin tietoliikenneyhteyksineen
- Riittävän tietoliikenneyhteyden
- Perustoimistotarvikkeet
- Maksaa korvauksen tilan käytöstä (75 euroa/kk, Asko Pöyhönen huolehtii verotuskysymyksen)
- Leasing-auton, varustusta kehitetään kohti "liikkuvaa toimistoa"

Työntekijä järjestää:

- Tarvittavan työskentelytilan
- Sähkön
- Valaistuksen
- Tilan ylläpidon
- Sosiaaliset tilat



Kotitoimiston varusteita ja laitteita.

Kokemukset

Pilotti on ollut käynnissä vuoden 2012 alusta saakka eli noin 11 kuukauden ajan. Kokemuksista on noussut esille etätyön tyypilliset vaikutukset työn suoritukseen. Oheiseen taulukkoon (taulukko 1) ja sitä seuraavaan tekstiin on koottu Asko Pöyhösen kokemuksia pilotista. Taulukkoon Pöyhösen tiivistä kokemuksensa vertaillen seitsemän eri tekijän muutosta aiempaan toimintamalliin asteikolla parantunut - ei vaikutusta - heikentynyt.

Arvioitava tekijä	Parantunut	Ei vaikutusta	Heikentynyt
Tehokas työajan käyttö	x		
Työssä viihtyminen	x		
Työtehtävien hoitaminen		x	
Tietoliikenneyhteydet			x
Työnantajan kustannukset	x		
Sosiaalinen kanssakäyminen			x
Työn ja vapaa-ajan rajat			x

Käytännössä Pöyhösen rooli poikkeaa jonkin verran perusaluevastaavaan roolista ja tämä on otettava huomioon kokemusten tulkinnassa. Hänen tehtäviinsä sisältyy runsaasti erityyppisiä kehittämistehtäviä, jotka edellyttävät myös matkustelua. Pöyhösen arvion mukaan hän käyttää kokonaistyöajastaan kotitoimistolla kuukausittain noin 10 – 25 %. Kotitoimisto käytännön soveltuvuus on pitkälti kiinni aluevastaavan henkilökohtaisista työtavoista ja luonteesta, välttämättä se ei sovi kaikille. Pöyhönen on ollut tyytyväinen järjestelyyn ja kokenut, että esimerkiksi kodin ja toimiston välisen työmatka-ajan säästyminen on ollut merkittävä. Tarvittaessa kokoukset ovat järjestyneet sujuvasti kuntien tai palveluntuottajien tiloissa. Tienkäyttäjäsiaakkaat eivät yleensäkaan pyydä toimistotapaamista, joten siitä ei ole muodostunut ongelmaa.

Työajan käyttö tehostui toimistolle tehtävien työmatkojen jäätyä pois. Tietyissä tehtävissä etuna oli myös

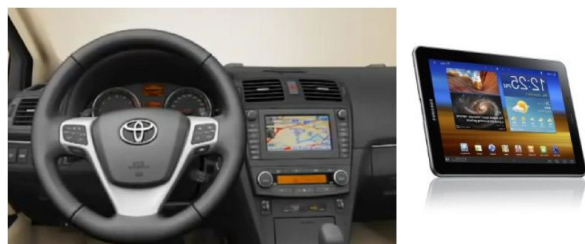
mahdollisuus sujuvasti hyödyntää illan rauhallisia tunteja. Työntekijältä tämä edellyttää kurinalaisuutta niin, että kuormitus sekä vapaa-ajan ja työajan suhde säilyvät sopivina.

Työssä viihtymisen Pöyhönen totesi entisestäänkin parantuneen. Työajan käytön tehostuminen ja oman työsuunnittelun sujuvoituminen olivat merkittävimmät viihtyvyyttä parantaneet tekijät. Toisaalta sosiaalinen kanssakäyminen on vähentynyt ja työ ja vapaa-ajan rajojen asettaminen on ollut aiempaa vaikeampaa.

Tietoliikenneyhteyksien toiminnassa on ollut toivomisen varaa. Osa sovelluksista ei toimi etäyhteydellä ollenkaan, esimerkiksi Tiekuva, T&M Map ja talven lumimäärä –sovellukset. Ongelmien ratkaisemiseksi Pöyhönen on ollut yhteydessä Aluehallinnon tietohallintopalveluyksikköön (AHTI). Tukipyyntöihin vastaaminen ei kuitenkaan ole sujunut riittävän nopeasti ja asiantuntemuskaan ei ole riittänyt ongelmien ratkaisuun. Myös videoneuvotteluyhteyksien järjestämisessä on ollut ongelmia. Yhteistyökumppaneiden tiloja on tarjoutunut käyttöön, mutta niistä ei ole saatu järjestettyä yhteyksiä ELY-keskuksiin ja Liikennevirastoon.

Työnantaja ELY-keskus maksaa aluevastaavalle kotitoimiston käytöstä vuokraa 75 euroa kuukaudessa. Tietoliikenneyhteyksien kustannukset ovat yhteensä noin 40 euroa kuukaudessa, josta työnantaja korvaa aluevastaavalle puolet eli 20 euroa. Näin ollen työnantajan kokonaiskustannukset tilojen ja tietoliikenneyhteyden osalta ovat 95 euroa kuukaudessa. Vertailun vuoksi esimerkiksi Kajaanin Teknologiakeskuksessa toimistotilojen vuokra on noin 10 euroa/m² (alv 0%). Esimerkiksi 20 m² toimistotilan vuokra olisi tällöin 200 euroa kuukaudessa. Vuositasolla kotitoimiston käyttö on esimerkin tapauksessa työnantajalle 1500 euroa edullisempaa toimistotilakulujen osalta olettaen, että tietoliikenneyhteyksistä aiheutuvat kulut ovat vaihtoehtoissa samat.

Kotitoimistopilotti on herättänyt kiinnostusta laajasti oman yksikön ulkopuolellakin. Pilottia on esitelty eri yhteyksissä, ja aiheesta on kirjoitettu lehdistössäkin.



Tehokas työajan käyttö edellyttää myös sähköisen toimintatavan omaksumista.

Kehittämis- ehdotuksia

Kotitoimiston käyttöön jatkossa kehitettävänä keskeisinä asioina on noussut esille seuraavaa:

- Toimintamallin perusta on kunnossa, mutta pelisääntöjä on joltain osin selkeytettävä, esimerkiksi tuntikirjanpidon ja tuntivapaiden käytön osalta
- Tietoliikenneyhteudet saatava toimimaan nykyistä paremmin
- AHTI-yksiköstä on nimettävä yhteyshenkilö kotitoimiston tietoteknisten asioiden tueksi, ongelmia on ollut mm. sovellusten toiminnassa
- Videoneuvottelumahdollisuuksia on parannettava
- Toimistokäytössä tietokoneessa on oltava ”tuplänäyttö”
- Tietojärjestelmien (esim. LIITO) kehittämisessä on huomioitava mobiilisuusnäkökulma. Järjestelmiä on pystyttävä käyttämään etäyhteyksien kautta, mutta myös mobiilisti ”liikkuvaa laajakaistaa” käyttäen maastossa
- Myös palveluntuottajien (urakoitsijat, konsultit) toimintamallin on kehitettävä mobiiliin suuntaan, jotta koko tilaaja–tuottaja tuotantoketju saadaan toimimaan tehokkaasti
- Mobiiliin toimintamallin mahdollistamiseksi on maastokäytössä oltava siihen soveltuva päätelaite, käytännössä taulu-PC eli ns. tabletti.

Kotitoimiston käytön jatkumisen ja laajentumisen kannalta olisi erityisen tärkeää, että tietoliikenneyhteudet saataisiin toimimaan nykyistä paremmin. Ongelmia on ollut sekä videoneuvottelumahdollisuuksissa että tietoteknisen tuen saamisessa. Tuen varmistamiseksi AHTI-yksiköstä tulisi nimetä yhteyshenkilö hoitamaan etätyötä tekevien ongelmia. Kyseiselle henkilölle tulisi olla resurssia ja osaamista etätyötä tekevien tukipalveluun.

Tietoliikenneyhteyksien kehittämisen lisäksi toiminnan sähköistäminen paperimateriaalin sähköisen arkistoinnin osalta helpottaa työskentelyn järjestämistä kotitoimisto – periaatteella. Sähköinen arkistointi mahdollistaa esimerkiksi suunnitelma-aineiston nopean käyttöönoton tietoliikenneyhteyksien avulla paikasta riippumatta.



Viime aikoina yleistynyt tablet-päätelaite soveltuu hyvin myös mobiiliin toimintamalliin.

Esitys jatkotoimenpiteistä

Aluevastaavan kotitoimistopilotista vuoden 2012 aikana saatujen kokemusten perusteella esitämme, että kotitoimiston käyttöä Asko Pöyhösen osalta jatketaan. Lisäksi esitämme, että edellä kehittämiskohteina esiin nostetut asiat käsiteltäisiin ELY-keskuksessa ja ne mahdollisuuksien mukaan johtaisivat myös nopeisiin toimenpiteisiin. Myös kotitoimisto -toimintamallin käytön mahdollisen laajentamisen kannalta esitetyt kehittämistoimenpiteet ovat tärkeitä.

Esitämme, että kotitoimisto-toimintamallin jatkokehittämiseksi perustetaan seuraava työryhmä.

Markku Tervo – toiminnan näkökulma

Timo Ronkainen – hallinnon näkökulma

Hannu Tolonen – tietohallinnon näkökulma

Asko Pöyhönen – kotitoimiston käytännön näkökulma

Pekka Toivainen – kotitoimiston käytännön näkökulma

Sikäli kun uusia tilanteita tulee ja halukkuutta on suhtautua asiaan myönteisesti.

Lähteet

Pekkola, J. & Uskelin, L. 2007: Etätyöopas työnantajille, Työministeriö, Helsinki. 52s.

Tervo Markku: Esittelykalvosarja ”Aluevastaavan kotitoimistopilotti, päätösehdotus 21.11.2011

Pöyhönen Asko: Esittelykalvosarja ”Aluevastaavan kotitoimisto 16.10.2012

NÄKYMIÄ | TAMMIKUU | 2013
ALUEVASTAAVAN KOTITOIMISTOPILOTTI 2012
KOKEMUKSET JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus)

www.ely-keskus.fi/julkaisut